

BURGERLIJKE RECHTBANK VAN DE RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE LEUVEN VAN 27 AUGUSTUS 2019

In de zaak van :

M. C., (RRN: x), geboren te Tanger (Marokko) op X, in eigen naam en in zijn hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger van zijn minderjarig kind, K. C.;

A. V., (RRN: X), geboren te Leuven op X, in eigen naam en in haar hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger van haar minderjarig kind, K. C.;

K. C., (RRN: X), geboren te Leuven op X, wettelijk vertegenwoordigd door haar ouders M. C. en A. V.,
wonende te X, X

eisende partijen,
allen vertegenwoordigd door E. M., advocaat te X, X

tegen

HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS, (ook GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap genoemd),
openbare instelling met rechtspersoonlijkheid, met maatschappelijke zetel te BRUSSEL, X,

1. Voor alle aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van het centrale niveau, bestuurd door de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en van de afgevaardigde bestuurder, vertegenwoordigd door mevr. R. V. in haar hoedanigheid van afgevaardigd bestuurder van het GOI, met zetel te BRUSSEL, X
2. Voor alle aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheid van de scholengroep of de scholen, in rechte vertegenwoordigd door mevrouw K. V. in haar hoedanigheid van algemeen directeur van de Scholengroep Leuven-Tienen-Landen (thans "GO! scholengroep Huis 11" genoemd), met zetel te X

verwerende partij,
vertegenwoordigd door V. P. en K. C. loco B. M., advocaten te X, X

1 PROCEDURE

1.1

De bepalingen van de wet van 15 juni 1935 inzake het taalgebruik in gerechtszaken werden nageleefd.

1.2

De rechtbank nam kennis van:

- de gedinginleidende dagvaardingen betekend op 10 en 11 juli 2018 op verzoek van M. C. en A. V., in eigen naam en in hun hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordigers van de minderjarige K. C., aan het Gemeenschapsonderwijs (GO!) vertegenwoordigd door de GO! Scholengroep Huis 11 en door de Raad van het Gemeenschapsonderwijs;
- de beschikking van 24 oktober 2018 verleend overeenkomstig artikel 747 §2 van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij een conclusiekalender en een rechtsdag werd bepaald;
- de syntheseconclusie voor M. C., A. V. en K. C., neergelegd ter griffie op 15 april 2019;
- de syntheseconclusie voor het Gemeenschapsonderwijs (GO!), neergelegd ter griffie op 20 mei 2019;
- de voor partijen overgelegde stukken;
- de overige stukken van het rechtsplegingsdossier.

1.3

De zaak werd opgeroepen op de openbare zitting van 26 juni 2019.

Alle partijen werden op deze zitting vertegenwoordigd door hun advocaat.

Na behandeling van de zaak nam de rechtbank deze in beraad.

2 FEITEN

2.1

K. C. is de dochter van M. C. en A. V.. Ze werd geboren op X.

Sedert het schooljaar 2013-2014 loopt K. C. school in het GO! Atheneum X te Leuven (hierna verkort: Atheneum X Leuven).

Tijdens het afgelopen schooljaar 2018-2019 zat K. C. in het vijfde middelbaar en volgde ze de richting Humane Wetenschappen - Talen.

Op het ogenblik dat de zaak in beraad werd genomen, was nog niet geweten of K. C. geslaagd was in haar vijfde jaar. Hoe dan ook wenst zij haar opleiding in Atheneum X Leuven te voltooien, zodat zij ook gedurende het schooljaar 2019-2020 in deze school ingeschreven zal blijven.

2.2

Atheneum X Leuven maakt deel uit van de GO! Scholengroep Huis 11 (hierna verkort: Scholengroep 11), die op haar beurt behoort tot het gemeenschapsonderwijs ingericht door de Vlaamse Gemeenschap (hierna verkort: het GO!).

2.3

Op 11 september 2009 nam de Raad van het GO! de volgende beslissing inzake het dragen van levensbeschouwelijke kentekens:

"In elke Instelling van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap is het leerlingen, cursisten en personeelsleden voortaan niet meer toegelaten om levensbeschouwelijke kentekens te dragen. Het verbod geldt voor alle zichtbare levensbeschouwelijke tekens. Het verbod is van toepassing tijdens alle onderwijsactiviteiten, zowel binnen als buiten de schoolmuren. Een uitzondering wordt toegestaan aan leerkrachten levensbeschouwelijke vakken. Deze leerkrachten mogen wel levensbeschouwelijke kentekens dragen, tijdens het levensbeschouwelijk vak. Tijdens de levensbeschouwelijke vakken mogen ook de aanwezige leerlingen levensbeschouwelijke kentekens dragen.

De Raad neemt de tijd om in een open dialoog tot een implementatie van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke symbolen, te komen.

Tot 31 augustus 2010 krijgen de scholen, instellingen en centra waar momenteel het dragen van de levensbeschouwelijke kentekens toegelaten zijn, de tijd om zich hiermee in orde te maken."

Dit principiële verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het Vlaamse gemeenschapsonderwijs gaf aanleiding tot procedures voor de Raad van State en het Grondwettelijk Hof, waardoor de invoering van het verbod in een eerste fase diende te worden uitgesteld.

Op 1 februari 2013 keurde de Raad van het GO! een omzendbrief goed "inzake het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens" (omzendbrief nr. 2013/1/omz - zie stuk 1 eisers en stuk 3b GO!). In deze omzendbrief werd toelichting verschaft over de concrete toepassingsvoorwaarden en de interpretatie van dit verbod. De onderwijsinstellingen van het GO werden ertoe verplicht om het verbod op te nemen in het schoolreglement en dienden een doeltreffend beleid te voeren om het verbod te handhaven, met controle op de naleving ervan en een eigen sanctiebeleid. Voor instellingen waarin nog geen verbod van kracht was, zou het verbod in werking treden vanaf 1 september 2013, d.w.z. vanaf het schooljaar 2013-2014. Eventueel kon in een overgangsmaatregel worden voorzien voor leerlingen die in het daaraan voorafgaande schooljaar levensbeschouwelijke kentekens droegen in een school van het GO! waar op dat moment nog geen verbod van kracht was.

2.4

Het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens werd door Atheneum X Leuven geïmplementeerd door opname in het schoolreglement (stuk 2 eisers + stuk 6 GO!).

Het schoolreglement van Atheneum X Leuven luidt op dit punt: "neutraliteit

Om ons pedagogisch project te kunnen realiseren is het In onze school niet toegelaten levensbeschouwelijke kentekens te dragen. Het verbod geldt voor alle zichtbare levensbeschouwelijke kentekens. Het verbod is van toepassing tijdens alle onderwijsactiviteiten, zowel binnen als buiten de schoolmuren. Enkel tijdens het levensbeschouwelijke vak mogen de aanwezige leerlingen zichtbaar levensbeschouwelijke kentekens dragen.

De school controleert de naleving van dit verbod en kan bij vaststelling van overtreding een sanctie opleggen overeenkomstig de leefregels."

2.5

K. C. is moslima en draagt naar eigen zeggen een hoofddoek uit religieuze overtuiging.

Op school valt zij onder de toepassingsfeer van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens zonder dat zij zich kan beroepen op enige overgangsmaatregel. Het is haar derhalve niet toegestaan om ook tijdens de lessen een hoofddoek te dragen.

K. C. en haar ouders kunnen zich niet verzoenen met deze situatie en zijn van mening dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in strijd is met de vrijheid van godsdienst en de beginselen inzake gelijkheid en non-discriminatie. Zij wensen dat K. C. de toelating krijgt om op school een hoofddoek te dragen.

In die optiek werden Atheneum X Leuven, de Scholengroep 11 en het GO! op 22 maart 2018 in gebreke gesteld door de advocaten van K. C. en haar ouders, waarbij opgeroepen werd om een einde te maken aan de beweerde schending van de godsdienstvrijheid en discriminatie (stuk 12 GO!).

Een poging tot bemiddeling leverde geen resultaat op (stuk 13 GO!), zodat de ouders van K. C. op 10 en 11 juli 2018 in eigen naam en in naam van K. C. overgingen tot dagvaarding van het GO! voor deze rechtbank.

3 VORDERINGEN EN STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

3.1 Vordering van eisers

In hun syntheseconclusie vorderen M. C. en A. V., in eigen naam en in naam van hun minderjarige dochter K. C.:

- te oordelen dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens, zoals opgedragen door de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en ingevoerd in het schoolreglement van Atheneum X Leuven door de raad van bestuur van de Scholengroep 11, onwettig is omdat het strijdig is met de grondwettelijk en verdragsrechtelijk gewaarborgde vrijheid van godsdienst en omdat het een discriminerende praktijk in hoofde van het GO! uitmaakt;
- dienvolgens, in hoofdorde, het GO! te veroordelen tot:
 - in de persoon van de raad van bestuur van de Scholengroep 11: het intrekken van haar bekrachtiging van het schoolreglement van Atheneum X Leuven voor zover die betrekking heeft op het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens, onder verbeurte van een dwangsom van 500,00 euro per dag, startend vanaf de dag na de betekening van het vonnis;
 - in de persoon van de directrice van Atheneum X Leuven: het aanpassen van het schoolreglement van Atheneum X Leuven door schrapping van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens, onder verbeurte van een dwangsom van 500,00 euro per dag, startend vanaf de dag na de betekening van het vonnis;
 - daarop aansluitend, in de persoon van de raad van bestuur van de Scholengroep 11: het goedkeuren van het aangepaste schoolreglement, onder verbeurte van een dwangsom van 500,00 euro per dag, startend na een termijn van twee weken na de opstelling van het gewijzigde schoolreglement door de directrice;
 - in de persoon van de Raad van het GO!: de stopzetting van de opdracht aan de Scholengroep 11 tot discriminatie en schending van de vrijheid van godsdienst en van onderwijs;
- dienvolgens, in ondergeschikte orde, het GO! te veroordelen tot het buiten toepassing laten ten aanzien van K. C. van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens, zoals opgedragen door de Raad van het GO! en ingevoerd in het schoolreglement van Atheneum X Leuven door de raad van bestuur van de Scholengroep 11, en aan het GO! te verbieden om K. C. het recht te ontzeggen om haar hoofddoek in school en tijdens schoolactiviteiten te dragen, onder verbeurte van een dwangsom van 500,00 euro per dag, startend vanaf de dag na betekening van het vonnis;
- dienvolgens, in alle gevallen, het GO! te veroordelen tot betaling van een vergoeding voor morele schade van 1.300,00 euro wegens schending van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

Eisers verzoeken ten slotte om het te wijzen vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren.

3.2 Standpunt van het GO!

Het GO! vraagt in haar syntheseconclusie in hoofdorde om de vordering van eisers integraal af te wijzen.

In ondergeschikte orde verzoekt zij de rechtbank om bij tussenvonnis een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof, bij voorkeur geformuleerd als volgt:

"Schenden de artikelen 33 §1,1° en 2' en artikel 34,1 ' van het Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs, artikel 19 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 9 van het EVRM, zo geïnterpreteerd dat daarbij aan de Raad van het GO! de bevoegdheid wordt opgedragen om het dragen van zichtbare religieuze en levensbeschouwelijke kenmerken te verbieden bij wijze van algemeen en principieel verbod dat toepasselijk is in alle onderwijsinstellingen

van het GO!, ter vrijwaring van de bij artikel 24 van de Grondwet gewaarborgde neutraliteit, het neutrale pedagogisch project en de interne kwaliteitszorg van het gemeenschapsonderwijs ?"

4 BEOORDELING

4.1 Voorafgaande opmerkingen

4.1.1

Op de zitting van 26 juni 2019 werd door de advocaat van eisers met verwijzing naar haar stuk 4 toegelicht dat de hoofddoek die K. C. concreet wil dragen, een zogenaamde hijab betreft. Onder hijab dient te worden verstaan: een hoofddoek die het haar, de oren en de nek van de drager bedekt maar het gelaat volledig zichtbaar laat.

Tenzij anders vermeld, wordt in dit vonnis met de term hoofddoek dan ook uitsluitend de hijab bedoeld.

4.1.2

In conclusies en tijdens de pleidooien werd van de zijde van eisers benadrukt dat K. C. het dragen van een hoofddoek beschouwt als een uiting van haar geloof en dat hier geen enkele vorm van externe druk of dwang mee gemoeid is. Het betreft een eigen keuze ingegeven door haar persoonlijke religieuze overtuiging.

Dit uitgangspunt wordt door het GO! op zich niet in vraag gesteld of weerlegd.

4.2 Verenigbaarheid van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens vervat in het schoolreglement van Atheneum X Leuven met de godsdienstvrijheid

4.2.1

Eisers argumenteren in de eerste plaats dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens zoals van kracht in Atheneum X Leuven in strijd is met de vrijheid van godsdienst.

Volgens hen is er sprake van een schending van artikel 19 van de Grondwet en van artikel 9 van het EVRM.

4.2.2

Artikel 19 van de Grondwet luidt:

"De vrijheid van eredienst, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, zijn gewaarborgd, behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd."

In zijn Nederlandse vertaling (via www.echr.coe.int) luidt artikel 9 van het EVRM:

"Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

1. Een ieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen, zowel in het openbaar als privé zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uitdrukking te brengen in erediensten, in onderricht, in praktische toepassing ervan en in het onderhouden van geboden en voorschriften.

2. De vrijheid zijn godsdienst te belijden of overtuiging tot uiting te brengen kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die die bij de wet zijn voorzien en in een democratische

samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de openbare veiligheid, voor de bescherming van de openbare orde, gezondheid of goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

4.2.3

De wens van K. C. om een hoofddoek te dragen is ingegeven door religieuze motieven en valt daarom onder de bescherming geboden door artikel 19 van de Grondwet en artikel 9 van het EVRM (zie o.a. EHRM 10 november 2005, nr. 44774/98, L. S. t Turkije, ov. 78; EHRM 4 december 2008, nr. 27058/05, D. t. Frankrijk, ov. 47).

Het feit dat K. C. als gevolg van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens vervat in het schoolreglement van Atheneum X Leuven in beginsel geen hoofddoek mag dragen op school, moet gezien worden als een beperking van haar vrijheid om haar godsdienst in het openbaar te belijden of haar overtuiging tot uitdrukking te brengen,

4.2.4

Een beperking van de individuele vrijheid om zijn godsdienst in het openbaar te belijden of overtuiging tot uiting te brengen, kan in het licht van artikel 9.2 van het EVRM slechts aanvaard worden wanneer deze (i) bij wet voorzien is, (ii) beantwoordt aan een legitieme doelstelling en (iii) noodzakelijk is in een democratische samenleving.

De rechtbank dient in concreto na te gaan of in het geval van K. C. aan elk van de genoemde voorwaarden voldaan is.

4.2.5

Uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) blijkt dat een verbod op het dragen van een hoofddoek opgelegd aan leerlingen in het door de overheid ingerichte onderwijs, op zich niet onverenigbaar is met de godsdienstvrijheid (zie EHRM 10 november 2005, nr. 44774/98, L. S. f. Turkije).

Wat betreft de relatie tussen Staat en religie in het algemeen en de voorschriften inzake het dragen van religieuze kentekens in onderwijsinstellingen in het bijzonder, benadrukt het EHRM het delicaat karakter van de te maken afwegingen binnen de gegeven nationale context en kent het een ruime beoordelingsvrijheid toe aan de statelijke overheden (zie EHRM 10 november 2005, nr. 44774/98, L. S. t. Turkije, ov. 109).

4.2.6

Het verbod voor K. C. op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens op school gaat terug op de in het feitenrelaas aangehaalde bepaling van het schoolreglement van Atheneum X Leuven (zie hoger, punt 2.4).

Naar het oordeel van de rechtbank betreft het hier een toegankelijke en voldoende precieze en voorzienbare regeling, zodat er sprake is van een "wet" zoals vereist door artikel 9.2 van het EVRM.

Het gegeven dat er bij de toepassing van het verbod op concrete gevallen onduidelijkheid kan bestaan, is eigen aan elk in abstracto geformuleerd gedragsvoorschrift en doet geen afbreuk aan het voorgaande (zie o.a. EHRM 10 januari 2017, nr. 19086/12, O. en K. t. Zwitserland, ov. 52). Het is in het geval van K. C. overigens zeer duidelijk dat een hoofddoek (hijab) gezien moet worden als een levensbeschouwelijk kenteken.

4.2.7

Uit de stukken voorgelegd aan de rechtbank blijkt dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in Atheneum X Leuven pas van kracht werd vanaf 1 september 2013 (d.w.z. vanaf het schooljaar 2013-2014).

Voordien gold er in Atheneum X Leuven geen verbod en stelden er zich in dat verband klaarblijkelijk weinig of geen problemen (zie ook de verdere bespreking onder punt 4.2.10.6).

Aldus dient te worden aangenomen dat de enige, minstens de voornaamste reden voor de invoering van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in Atheneum X Leuven bestond in de verplichting daartoe opgelegd bij omzendbrief nr. 2013/1/omz van de Raad van het GO!.

4.2.8

Het GO! stelt in haar syntheseconclusie dat het algemeen verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in haar instellingen de verwezenlijking beoogt van de volgende doelstellingen, die volgens haar ook legitiem zijn:

- het bieden van gelijke onderwijskansen aan eenieder;
- het beteugelen van gedrag dat niet strookt met het pedagogisch project van het GO!;
- het waarborgen van de grondwettelijk verankerde neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs.

Om deze doelstellingen te kunnen bereiken, is het volgens het GO! noodzakelijk om een neutrale leef- en leeromgeving te creëren waarin de gelijkwaardigheid van alle leerlingen ondersteund en bewaakt wordt.

4.2.9

De doelstellingen die in artikel 9.2 van het EVRM als legitiem worden beschouwd voor het beperken van het belijden van de godsdienstige overtuiging, zijn limitatief opgesomd en moeten restrictief worden geïnterpreteerd (zie o.a. EHRM 1 juli 2014, nr. 43835/11, S.A.S. t Frankrijk, ov. 113).

Om aan de vereisten van artikel 9.2 van het EVRM te voldoen, moet derhalve minstens één van de doelstellingen aangehaald door het GO! kunnen worden teruggebracht tot een in artikel 9.2 van het EVRM opgesomde doelstelling.

Het bieden van gelijke onderwijskansen en het waarborgen van de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs beogen hetzij de bescherming van de openbare orde, hetzij de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen en vormen naar het oordeel van de rechtbank dan ook legitieme doelstellingen in de zin van artikel 9.2 van het EVRM.

Het beteugelen van gedrag dat niet strookt met het pedagogisch project van het GO! betreft een eerder vaag geformuleerde doelstelling. In de mate dat hiermee bedoeld wordt dat het GO! wenst te vermijden dat leerlingen onder druk zouden worden gezet om een levensbeschouwelijk kenteken te dragen, dan wel dat levensbeschouwelijke kentekens zouden worden aangewend als provocatie of met het oog op het bekeren van andersgezinden (proselitisme), beantwoordt deze doelstelling volgens de rechtbank eveneens aan de bescherming van de openbare orde en de rechten en vrijheden van anderen en kan zij als legitiem worden aangemerkt.

4.2.10

Ten slotte dient te worden nagegaan of het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het licht van de aangenomen legitieme doelstellingen ervan ook noodzakelijk is in een democratische samenleving.

Dit aspect werd reeds uitvoerig onderzocht door de Raad van State in haar arresten nrs. 228.748 en 228.752 van 14 oktober 2014.

De rechtbank is in de huidige zaak niet gebonden door de analyse van de Raad van State, maar sluit zich niettemin aan bij de visie die op dit punt ontwikkeld werd in de genoemde arresten.

4.2.10.1

In de visie van de rechtbank kan een veralgemeend verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het gemeenschapsonderwijs in bepaalde omstandigheden noodzakelijk zijn in een democratische samenleving.

Het is immers niet ondenkbaar dat individuele maatregelen op zich niet meer volstaan in het licht van de aard en de omvang van een problematische situatie, zodat het algemeen belang vereist dat de vrijheid van het belijden van een godsdienst beperkt wordt teneinde de belangen van de verschillende religieuze gemeenschappen met elkaar te verzoenen en ervoor te zorgen dat eenieders overtuigingen worden gerespecteerd. Van de kant van het individu of van groepen van individuen mag dan een zekere inschikkelijkheid worden gevraagd in de geest van het compromis, teneinde de idealen en de waarden van een democratische samenleving te behouden en te bevorderen.

Een beperkend optreden is bovendien niet enkel toelaatbaar bij reeds gerezen conflicten, maar mag ook gericht zijn op het verhelpen van toekomstige problemen op voorwaarde dat deze zeker en vaststaand zijn en niet louter hypothetisch.

4.2.10.2

Hierbij mag evenwel niet uit het oog verloren worden dat pluralisme, tolerantie en openheid van geest het waarmerk vormen van een democratische samenleving (zie EHRM 13 augustus 1981, nr. 7806/77, Young, James en Webster t. Verenigd Koninkrijk, ov. 63; EHRM 1 juli 2014, nr. 43835/11, S.A.S. t. Frankrijk, ov. 128).

De verplichting tot neutraliteit en onpartijdigheid die op de overheid rust, mag dan ook niet zo worden opgevat dat ze de overheid ertoe noopt om de oorzaak van eventuele religieuze spanningen weg te nemen door het pluralisme zonder meer uit te schakelen, maar wel zo dat de overheid erop moet toezien dat concurrerende groepen elkaar tolereren (zie EHRM 10 november 2005, nr. 44774/98, L. S. t. Turkije, ov. 107; EHRM 1 juli 2014, nr. 43835/11, S.A.S. t. Frankrijk, ov. 127).

Ook artikel 24 §1, derde lid van de Belgische Grondwet voorziet dat de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs in de eerste plaats eerbied inhoudt voor de filosofische, ideologische of godsdienstige opvattingen van ouders en leerlingen, al is dat volgens het Grondwettelijk Hof "in bepaalde omstandigheden" niet onverenigbaar met een positieve verplichting voor de overheid om het gemeenschapsonderwijs zo te organiseren dat de positieve erkenning en waardering van de verscheidenheid van meningen en houdingen er niet in het gedrang komen (zie GwH 15 maart 2011, nr. 40/2011, ov. B.9.6).

4.2.10.3

In de actuele Belgische context is naar het oordeel van de rechtbank niet aangetoond dat er sprake zou zijn van een problematische situatie gekenmerkt door religieuze spanningen waardoor de positieve erkenning en waardering van de verscheidenheid van meningen en houdingen in het gemeenschapsonderwijs in het gedrang zouden komen, en waaraan alleen maar kan worden geredieerd door middel van een algemeen verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in de instellingen van het gemeenschapsonderwijs.

De probleemgevallen die door het GO! aangekaart worden, hebben vooralsnog een geïsoleerd en plaatselijk karakter. Het is niet aangetoond dat deze problemen onvoldoende kunnen worden opgevangen door middel van lokale maatregelen (met inbegrip van een verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens met een lokale geldingskracht, d.w.z. in een bepaalde school of scholengroep).

Het door het GO! voorgestane algemene verbod kan derhalve niet gezien worden als "noodzakelijk in een democratische samenleving".

4.2.10.4

De nationale context in de zaak L. S. t Turkije die ter beoordeling aan het EHRM werd voorgelegd, verschilt fundamenteel van de situatie in België zodat de uitspraak van het EHRM in die zaak niet zonder meer getransponeerd mag worden naar het huidige geschil.

De beslissing van het EHRM werd immers in belangrijke mate ingegeven door het grote belang dat in Turkije gehecht wordt aan het beginsel van secularisme en door het gegeven dat een meerderheid van de bevolking het islamitisch geloof aanhangt (EHRM 10 november 2005, nr. 44774/98, L. S.. Turkije, ov. 115-116).

Ook het standpunt van het EHRM met betrekking tot de situatie in Frankrijk kan niet zonder meer getransponeerd worden naar de Belgische context gelet op de eigen invulling die in Frankrijk gegeven wordt aan het begrip neutraliteit en de strikte scheiding tussen Staat en religie (laïcité).

4.2.10.5

Daarnaast ziet de rechtbank niet goed in waarom een algemeen verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in de gegeven omstandigheden onontbeerlijk zou zijn om aan eenieder gelijke kansen te bieden in het onderwijs.

De noodzaak van een dergelijk verbod in het licht van het bevorderen van de gelijkheid van kansen in het onderwijs wordt niet concreet aannemelijk gemaakt aan de hand van enige empirische evidentie en is, zoals door eisers aangegeven wordt, betwistbaar. De stelling van het GO! berust op dit punt dan ook op een aanname of hypothese waarvan niet is aangetoond dat deze aan de realiteit beantwoordt.

De rechtbank acht de genomen maatregel in dat opzicht niet pertinent.

4.2.10.6

Waar een algemeen verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het gemeenschapsonderwijs om de hiervoor vermelde redenen niet kan worden gerechtvaardigd binnen de actuele Belgische context, blijft nog de vraag of een dergelijk verbod wel gerechtvaardigd kan zijn in Atheneum X Leuven op grond van de specifieke context binnen deze school of minstens binnen de scholengroep waar zij deel van uitmaakt (Scholengroep 11).

Het GO! verwijst op dit vlak naar:

- de tendens waarbij meer en meer ouders religieuze redenen inroepen om bepaalde leerplandoelstellingen in twijfel te trekken;
- de schriftelijke verklaringen van de directrice van Atheneum X Leuven en van een aantal leerkrachten die in de school werkzaam zijn;
- de concrete praktijk in andere scholen (o.a. in de athenea van Dendermonde), waar zou zijn gebleken dat er door ouders en/of medeleerlingen druk uitgeoefend wordt op minderjarige meisjes om een hoofddoek te dragen.

Vooreerst moet worden vastgesteld dat de problemen in Dendermonde en Antwerpen geen verband houden met de situatie in Atheneum X Leuven, zodat de rechtbank daar geen rekening mee kan houden. Met betrekking tot de (beweerde) tendens tot het in vraag stellen van leerplandoelstellingen op grond van religieuze redenen, is het voor de rechtbank niet duidelijk in welke mate een verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens daaraan tegemoet zal komen.

De schriftelijke verklaringen van de directrice en de leerkrachten tonen evenmin de noodzaak aan van een verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in Atheneum X Leuven. De betrokken personen geven in hun verklaring uiting aan hun oprechte bezorgdheid over de kwestie. Zij maken echter geen van allen melding van concrete, relevante incidenten of problemen die zich al ooit hebben voorgedaan met betrekking tot de leerlingen (noot: een incident dat wel wordt aangehaald, had betrekking op een leerkracht). Bovendien is hun bezorgdheid grotendeels terug te brengen tot

persoonlijke indrukken en veronderstellingen, zonder dat deze aan de hand van concrete elementen in het dossier ondersteund of geobjectiveerd worden.

Voor het overige wordt er door het GO! geen melding gemaakt van relevante incidenten in Atheneum X Leuven of de Scholengroep 11, noch voor de periode waarin er geen verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens gold, noch nadat dit verbod werd opgenomen in het schoolreglement.

Van het uitoefenen van druk op leerlingen om tegen hun wil een hoofddoek te dragen, wordt geen enkel bewijs bijgebracht. Evenmin wordt aangetoond dat het dragen van een hoofddoek of een ander levensbeschouwelijk kenteken door sommigen zou worden aangegrepen om te provoceren of hun geloofsovertuiging aan anderen op te dringen.

Het GO! toont aldus niet aan dat er in Atheneum X Leuven of minstens in de Scholengroep 11 enig gedrag wordt gesteld of dreigt te worden gesteld dat aanleiding kan geven tot een verstoring van de orde of een inbreuk zou uitmaken op de rechten en vrijheden van anderen.

Het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens vervat in het schoolreglement van Atheneum X Leuven beantwoordt in de gegeven omstandigheden dan ook niet aan enige dwingende maatschappelijke behoefte en is niet verenigbaar met de godsdienstvrijheid zoals gewaarborgd in artikel 19 van de Grondwet en artikel 9 van het EVRM.

4.2.11

Het GO! is in ondergeschikte orde van mening dat, indien de rechtbank tot de conclusie zou komen dat er sprake is van een schending van de vrijheid van godsdienst, de rechtbank de volgende prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof dient te stellen:

"Schenden de artikelen 33 §1, Ven 2° en artikel 34,1° van het Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs, artikel 19 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 9 van het EVRM, zo geïnterpreteerd dat daarbij aan de Raad van het GO! de bevoegdheid wordt opgedragen om het dragen van zichtbare religieuze en levensbeschouwelijke kenmerken te verbieden bij wijze van algemeen en principieel verbod dat toepasselijk is In alle onderwijsinstellingen van het GO!, ter vrijwaring van de bij artikel 24 van de Grondwet gewaarborgde neutraliteit, het neutrale pedagogisch project en de interne kwaliteitszorg van het gemeenschapsonderwijs?"

De rechtbank stelt vast dat de artikelen 33 §1, 1° en 2° en artikel 34, 1° van het Bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs weliswaar de bevoegdheid toekennen aan de Raad van het GO! om een algemeen en principieel verbod op het dragen van zichtbare levensbeschouwelijke kentekens voor leerlingen op te leggen, maar dat noch deze bepalingen noch artikel 24 van de Grondwet haar ertoe verplichten om een dergelijk verbod in te stellen wanneer de noodzaak daartoe niet zou bestaan in het licht van de vereisten van artikel 9.2 van het EVRM.

De rechtbank kan de door het GO! voorgestane interpretatie van de artikelen 33 §1,1° en 2° en artikel 34, 1° van het Bijzonder decreet van 14 juli 1998 dan ook niet bijtreden, zodat er evenmin aanleiding is tot het stellen van een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof.

4.3 Verenigbaarheid van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens vervat in het schoolreglement van Atheneum X Leuven met het recht op onderwijs

Gelet op het voorgaande, acht de rechtbank het niet noodzakelijk voor het beslechten van dit geschil om nader in te gaan op het middel ontwikkeld door eisers in verband met de beweerde schending van het recht op onderwijs.

4.4 Beweerde inbreuk op het verbod op discriminatie en aanzetten tot discriminatie

4.4.1

Volgens eisers schendt het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het gemeenschapsonderwijs niet alleen de vrijheid van godsdienst en het recht op onderwijs van K. C., maar is er ook sprake van een verboden discriminatie op grond van geloof of levensbeschouwing in de zin van artikel 16 §§ 1 en 2 van het decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid (hierna verkort: het Gelijkekansendecreet).

Bovendien zou het GO! door haar weigering om de omzendbrief nr. 2013/1/omz in te trekken, aan de raden van bestuur van de gemeenschapsscholen de opdracht tot discriminatie geven en aldus aanzetten tot discriminatie in de zin van artikel 18 van het Gelijkekansendecreet.

4.4.2

Artikel 16 §§ 1 en 2 van het Gelijkekansendecreet bepalen:

"§1. Er is sprake van directe discriminatie als iemand minder gunstig wordt behandeld dan iemand anders in een vergelijkbare situatie wordt, is of zou worden behandeld, op grond van een of meer, werkelijke of vermeende, eigen of bij associatie toegekende, beschermde kenmerken, tenzij die ongunstige behandeling objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn.

§2. Er is sprake van een indirecte discriminatie als een ogenschijnlijk neutrale bepaling, maatstaf of handelswijze personen met een werkelijk of vermeend, eigen of bij associatie toegekend beschermd kenmerk in vergelijking met andere personen kan benadelen, tenzij :

- die bepaling, maatstaf of handelswijze objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel passend en noodzakelijk zijn;
- in het geval van indirect onderscheid op grond van een handicap aangetoond wordt dat geen redelijke aanpassingen getroffen kunnen worden."

Artikel 18 van het Gelijkekansendecreet bepaalt:

"Er is sprake van een opdracht tot discrimineren bij elke handelswijze die erin bestaat wie ook opdracht te geven om een persoon, een groep, een gemeenschap of een van hun leden te discrimineren op grond van een of meer van de kenmerken, vermeld in artikel 16, §3."

Artikel 16 §3 van het Gelijkekansendecreet weerhoudt geloof of levensbeschouwing als een beschermd kenmerk in de zin van de voornoemde bepalingen.

4.4.3

Eisers stellen dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het gemeenschapsonderwijs weliswaar een ogenschijnlijk neutrale bepaling betreft, maar dat dit verbod een bijzonder benadelend effect heeft op moslima's en bij uitbreiding op alle personen die zich wegens religieuze of levensbeschouwelijke redenen gebonden achten om levensbeschouwelijke kentekens te dragen tijdens de lessen. Met name zou dat volgens eisers ook het geval zijn voor joden en sikh, terwijl christenen veel minder zouden worden getroffen door dit verbod.

4.4.4

Het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens in het gemeenschapsonderwijs is zonder onderscheid van toepassing op alle leerlingen ongeacht hun geloof of levensbeschouwing, zodat het geen vorm van directe discriminatie inhoudt.

Dit verbod betreft een ogenschijnlijk neutrale maatregel, die niet specifiek gericht is tegen de aanhangers van één bepaalde godsdienst of levensbeschouwing.

In het licht van een eventuele indirecte discriminatie dient te worden nagegaan of er in de gegeven omstandigheden redenen zijn om aan te nemen dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens feitelijk tot gevolg heeft dat personen die een bepaalde godsdienst aanhangen of een bepaalde

overtuiging hebben, bijzonder worden benadeeld (vgl. HvJ 14 maart 2017, nr. C-157/15, S A. t. nv G. Secure Solutions, ov. 34).

Naar het oordeel van de rechtbank is In onvoldoende mate aangetoond dat dit het geval zou zijn.

Vooreerst dient te worden opgemerkt dat de bewering van eisers dat het dragen van uiterlijke levensbeschouwelijke kentekens in bepaalde religies belangrijker zou zijn dan in andere, berust op een aanname waarvan niet vaststaat dat deze met de realiteit overeenstemt.

Daarnaast worden geen concrete cijfergegevens of andere elementen aan de rechtbank voorgelegd die kunnen doen vermoeden dat er in feite sprake is van een bijzondere benadeling van moslima's, joden en/of sikh.

De rechtbank meent dan ook dat er onvoldoende elementen zijn om aan te nemen dat K. C. het slachtoffer zou zijn van een praktijk van indirecte discriminatie.

4.4.5

Uit het voorgaande volgt dat evenmin is aangetoond dat er sprake zou zijn van een opdracht tot discrimineren uitgaande van het GO!.

4.5 Gevolgen voor de concrete situatie van K. C. en de namens haar gestelde vorderingen

4.5.1

Aangezien het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens zoals van kracht in Atheneum X Leuven in strijd wordt bevonden met de vrijheid van K. C. om haar geloof te belijden, kan dit verbod niet worden ingeroepen om aan deze laatste het dragen van een hoofddoek op school te beletten.

De rechtbank gaat dan ook in op het verzoek van eisers om het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens vervat in het schoolreglement van Atheneum X Leuven buiten toepassing te verklaren ten aanzien van K. C..

Aan K. C. kan op grond van dit verbod dan ook niet het recht worden ontzegd om haar hoofddoek te dragen tijdens de lessen op school en tijdens onderwijsactiviteiten.

4.5.2

Het voorgaande doet geen afbreuk aan het feit dat het om praktische of veiligheidsredenen (d.w.z. ter bescherming van de fysieke integriteit van de leerling in kwestie) uitzonderlijk wel verantwoord kan zijn dat K. C. haar hoofddoek afneemt tijdens de lessen, bv. tijdens de lessen lichamelijke opvoeding.

K. C. heeft bij monde van haar advocaat aangegeven hier geen enkele moeite mee te hebben. Deze kwestie dient door partijen in onderling overleg uitgeklaard te worden en maakt niet het voorwerp uit van dit geschil, zodat de rechtbank zich hierover verder niet uitlaat.

4.5.3

Het GO! stelt in conclusies niet de intentie te hebben om een eventuele veroordeling naast zich neer te leggen.

Niettemin acht de rechtbank het aangewezen om de veroordeling van het GO! te koppelen aan een dwangsom als waarborg voor de nakoming ervan.

Een dwangsom betreft een bijkomende veroordeling die erop gericht is de veroordeelde tot naleving van de hoofveroordeling aan te sporen en strekt niet tot de vergoeding van schade (zie K. W., Dwangsom, in APR, Story-Scientia, Mechelen, 2003, nr. 12).

De rechter oordeelt op onaantastbare wijze over de modaliteiten van de dwangsom, waaronder de hoogte van het bedrag ervan. Het bedrag van de dwangsom moet voldoende hoog zijn om te vermijden dat de veroordeelde in de verleiding wordt gebracht om de rechterlijke veroordeling te miskennen op grond van de overweging dat de verbeurte van de dwangsom hem minder nadeel zou berokkenen dan het voordeel dat hij kan halen bij miskennen van de rechterlijke uitspraak.

De rechtbank is van oordeel dat een bedrag van 300,00 euro per inbreuk en per dag aan deze doelstelling tegemoet komt.

4.5.4

Eisers vorderen tevens de intrekking van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens en de aanpassing van het schoolreglement van Atheneum X Leuven op dit punt.

Overeenkomstig artikel 144 van de Grondwet nemen de hoven en rechtbanken kennis van de vordering van een partij wanneer zij gegrond is op een subjectief recht. Het bestaan van een dergelijk recht veronderstelt dat de eiser zich beroept op een welbepaalde juridische verplichting die een regel van objectief recht rechtstreeks aan een derde oplegt en bij de nakoming waarvan die partij belang heeft. Opdat een partij zich ten aanzien van de bestuurlijke overheid op een dergelijk recht zou kunnen beroepen, is vereist dat de bevoegdheid van die overheid gebonden is.

De rechtbank merkt op dat de gevraagde maatregel toekomt aan de betrokken instellingen en organen van het GO! en dat deze op dat vlak overeen niet-gebonden bevoegdheid beschikken.

Wanneer een reglementaire bepaling aangetast is door onwettigheid, dient de rechter zich in het kader van een geschil over subjectieve rechten ertoe te beperken om deze bepaling buiten toepassing te laten op grond van artikel 159 van de Grondwet maar beschikt hij niet over de macht om deze te vernietigen of zich in de plaats van het bestuur te stellen.

Bovendien heeft de beslissing van de rechtbank slechts geldingskracht tussen de in het geding zijnde partijen (inter partes) en kan de rechter geen uitspraak doen over de rechtspositie van andere personen die niet in het geding betrokken zijn.

De rechtbank kan derhalve op dit punt niet ingaan op de vraag van eisers.

4.6 Vordering tot schadevergoeding op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek

4.6.1

Ten slotte vorderen eisers ook een schadevergoeding van 1.300,00 euro op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek in samenhang met artikel 159 van de Grondwet. De omvang van het gevorderde bedrag werd door hen begroot op basis van de forfaitaire vergoeding voorzien in artikel 28 §2, 2° in fine van het Gelijkekansendecreet.

4.6.2

Niet iedere administratieve handeling waarvan door een rechtscollege is vastgesteld dat ze in strijd is met een rechtsnorm, maakt automatisch een fout uit in de zin van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek. Dat is enkel het geval wanneer de overheid bij het verrichten van de handeling een rechtsnorm heeft geschonden die haar oplegt op een welbepaalde manier te handelen of zich van handelen te onthouden. Als de handeling niet in strijd is met een dergelijke rechtsnorm kan de onwettige handeling slechts de aansprakelijkheid van de overheid in het gedrang brengen indien het bestuur bij het verrichten van de handeling onzorgvuldig is geweest.

Wanneer de overheid een norm van internationaal recht of een internationaal verdrag schendt dat uitwerking heeft in de interne rechtsorde, waardoor aan die overheid de verplichting wordt opgelegd om

zich te onthouden of op te treden op een bepaalde manier, dan is die overheid aansprakelijk voor de schade die door haar handelen berokkend werd.

In dit geval heeft de overheid haar onthoudingsplicht voortvloeiend uit de artikelen 19 van de Grondwet en artikel 9 van het EVRM miskend, zonder dat zij zich kan beroepen op onoverwinnelijke dwaling of enige andere rechtvaardigingsgrond.

Aldus is de fout in hoofde van het GO! bewezen, zodat deze aansprakelijk wordt gesteld voor de schade die K. C. geleden heeft als gevolg van het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens.

4.6.3

Aangezien er noch enige discriminatie werd vastgesteld, noch sprake is van aanzetten tot discriminatie, vindt artikel 28 §2, 2° in fine van het Gelijkekansendecreet geen toepassing en kunnen eisers zich in het kader van hun schadebegroting niet op deze bepaling beroepen.

Zij dienen derhalve de schade die zij hebben geleden, in concreto te bewijzen.

4.6.4

De enige concrete schade waarvoor eisers vergoeding vragen, betreft de morele schade geleden door K. C. als gevolg van het feit dat haar de mogelijkheid werd ontzegd om op school een hoofddoek te dragen.

Uit de stukken blijkt dat het GO! hiervoor al op 22 maart 2018 in gebreke werd gesteld namens K. C. (stuk 12 GO!), maar dat deze laatste niettemin sedertdien buiten de levensbeschouwelijke lessen geen hoofddoek heeft mogen dragen op school.

K. C. heeft deze situatie meer dan een schooljaar tegen haar uitdrukkelijke wens in moeten ondergaan, zodat mag worden aangenomen dat zij op dat vlak morele schade heeft geleden.

In hun syntheseconclusie ramen eisers de morele schade zelf op één euro, begroot naar billijkheid.

Het door K. C. ervaren morele leed is in elk geval moeilijk in geld uit te drukken. Naar het oordeel van de rechtbank vormt het symbolische bedrag van één euro dan ook een passende schadevergoeding.

5 KOSTEN VAN HET GEDING EN VOORLOPIGE TENUITVOERLEGGING

5.1 Kosten van het geding

Overeenkomstig artikel 1017, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek dienen de gerechtskosten ten laste te worden gelegd van de in het ongelijk gestelde partij(en).

De rechtbank stelt vast dat het GO! in het ongelijk gesteld wordt, zodat dit gehouden is tot betaling van de kosten van het geding.

De gerechtskosten in deze zaak omvatten de kosten van de dagvaardingen met inbegrip van het rolrecht en de bijdrage voor het Begrotingsfonds voor de Juridische Tweedelijnsbijstand (349,07 euro + 192,05 euro = 541,12 euro), alsook de rechtsplegingsvergoeding toekomend aan eisers, die in het gelijk gesteld zijn en bijgestaan worden door een advocaat.

Rekening houdend met het gevorderde en met de basisbedragen genoemd in het koninklijk besluit van 26 oktober 2007 (bedragen na indexatie op 1 juni 2016) wordt de rechtsplegingsvergoeding toekomend aan eisers begroot op 1.440,00 euro.

5.2 Voorlopige tenuitvoerlegging

5.2.1

Eisers dringen aan op de uitvoerbaarheid bij voorraad van het te wijzen vonnis.

Voor het GO! is de uitvoerbaarheid bij voorraad niet aangewezen in deze zaak. Het GO! verwijst daarbij naar het principiële karakter van het geschil, het betwistbare karakter van de door eisers gestelde vorderingen en de mogelijke impact van een veroordeling op de werking en de samenstelling van de schoolpopulatie binnen Atheneum X Leuven.

5.2.2

Gelet op het bepaalde in artikel 1397, eerste lid van het Gerechtelijk Wetboek is een eindvonnis principiële uitvoerbaar bij voorraad.

Terecht wordt door eisers gewezen op de omstandigheid dat K. C. in het schooljaar 2018-2019 in het vijfde middelbaar zat en dat een eventuele beroepsprocedure tot gevolg zou kunnen hebben dat zij de school al heeft verlaten op het ogenblik van de uitspraak.

Deze omstandigheid in acht genomen, ziet de rechtbank in de door het GO! aangehaalde argumenten geen reden om in deze zaak af te wijken van het beginsel van de uitvoerbaarheid bij voorraad.

Het vonnis wordt uitvoerbaar bij voorraad verklaard.

5.2.3

Er is niet voldaan aan de voorwaarden voor uitsluiting van de mogelijkheid tot kantonnement, zoals vereist door artikel 1406 van het Gerechtelijk Wetboek.

BESLISSING VAN DE RECHTBANK

Dit vonnis wordt uitgesproken in eerste aanleg en op tegenspraak ten aanzien van alle betrokken partijen.

De vordering van eisers is ontvankelijk en gegrond, maar slechts in de hierna bepaalde mate.

De rechtbank zegt voor recht dat het verbod op het dragen van levensbeschouwelijke kentekens opgenomen in het schoolreglement van Atheneum X Leuven in strijd is met de vrijheid van godsdienst gewaarborgd in artikel 19 van de Grondwet en artikel 9 van het EVRM en verklaart dit verbod buiten toepassing ten aanzien van K. C..

De rechtbank zegt voor recht dat K. C. op grond van voormeld verbod het dragen van een hoofddoek (hijab) op school tijdens de lessen en tijdens onderwijsactiviteiten niet mag worden ontzegd.

Indien het GO! op grond van dit verbod alsnog het dragen van een hoofddoek (hijab) aan K. C. zou verbieden, is het gehouden tot betaling aan eisers van een dwangsom van 300,00 euro per inbreuk vastgesteld vanaf de dag na betekening van dit vonnis, met dien verstande dat meerdere inbreuken op dezelfde dag slechts aanleiding kunnen geven tot één enkele dwangsom van 300,00 euro.

Het GO! wordt tevens veroordeeld tot betaling van een morele schadevergoeding van één euro aan K. C..

Voor het anders of meer gevorderde worden de vorderingen van partijen afgewezen.

De kosten van het geding worden begroot als volgt:

■ kosten dagvaarding:	381,12 euro
■ rolrecht:	100,00 euro
■ bijdrage Begrotingsfonds voor de Juridische Tweedelijnsbijstand:	60,00 euro

- rechtsplegingsvergoeding eisers: 1.440,00 euro

De bijdrage voor het Begrotingsfonds voor de Juridische Tweedelijnsbijstand gestort door eisers is krachtens de wet van 19 maart 2017 definitief verworven door dit fonds.

Dit vonnis is uitvoerbaar bij voorraad.

Dit vonnis werd uitgesproken in de buitengewone zitting van kamer 09 van de rechtbank van eerste aanleg Leuven op dinsdag 27 augustus 2019

Waar zitting namen :

W.V., rechter

D. D.C., Griffier